

Sluit de wettelijke meldplicht een vrijwillige zelfmelding onder de Aanwijzing uit?

Mr. M. Bloos en mr. P. Tomassen*

1. Inleiding

De Aanwijzing zelfmelden, medewerking en zelfonderzoek (hierna: de Aanwijzing) reguleert de mogelijkheid voor rechtspersonen om zelf strafbare feiten te melden aan het OM en mee te werken aan strafrechtelijk onderzoek. In ruil daarvoor kan de rechtspersoon een maximale korting op een eventuele boete van 50% krijgen. In die korting is een duidelijk onderscheid gemaakt tussen twee componenten: maximaal 25% korting voor een vrijwillige, volledige en tijdige zelfmelding en maximaal 25% voor medewerking aan het strafrechtelijk onderzoek.¹

De Aanwijzing is van toepassing op alle strafbare feiten die zich hebben voorgedaan in de sfeer van een rechtspersoon, tenzij het een schending van de fysieke integriteit van een natuurlijk persoon betreft. Hoewel de Aanwijzing breed lijkt te zijn ingestoken en in ieder geval van toepassing lijkt op alle zaken die vallen onder de noemer bijzonder strafrecht, kan worden afgevraagd of dat in praktijk ook zo uitwerkt. Dat zit met name in de vraag of bedrijven die bepaalde incidenten al moesten melden op grond van wettelijke meldplichten, zoals bijvoorbeeld het gros van de milieu-incidenten, arbeidsongevallen of incidenten in de financiële sector, een incident nog wel 'vrijwillig' kunnen melden. Met andere woorden: als de kwestie al valt onder een wettelijke meldplicht, valt de kwestie dan categorisch buiten het

bereik van de Aanwijzing? En geldt dat alleen voor de eerste kortingsvariant van 25% voor het vrijwillig zelfmelden, of valt ook geen aanspraak meer te maken op de tweede 25% voor de volledige medewerking aan het onderzoek?

Deze vraag staat in dit artikel centraal. Wij lichten toe waarom dat een onwenselijke uitwerking is en bovendien niet in lijn is met het doel van de Aanwijzing. Tot slot doen wij een suggestie hoe hiermee in de praktijk kan worden omgegaan.

2. Doel van de Aanwijzing

In 2023 verscheen het WODC-rapport Zelfonderzoek en zelfmelden van fraude en corruptie door bedrijven.² Het betreft een onderzoek naar de ervaringen, potentiële opbrengsten en risico's van zelfonderzoek en zelfmelden van mogelijke financieel-economische criminaliteit (specifiek fraude en corruptie) door bedrijven in verschillende landen.³ Daarbij wordt in het rapport de nadruk gelegd op het zogenoemde zelfreinigende vermogen van rechtspersonen.⁴ Mede naar aanleiding van het

* Mr. M. Bloos is advocaat | of counsel bij Houthoff. Mr. P. Tomassen is advocaat bij Houthoff

1 Aanwijzing zelfmelden, medewerking en zelfonderzoek (2024A007).

2 Op verzoek van het ministerie van Justitie en Veiligheid heeft het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) onderzoek uitgevoerd naar ervaringen met zelfonderzoek en zelfmelding door bedrijven die verdacht worden van fraude en corruptie. Het rapport is op 21 februari 2023 door de minister van Justitie en Veiligheid aangeboden aan de Tweede Kamer (Kamerstukken II 2022/23, 31388, nr. 6). C.A. Meerts, S.S. Buisman, W. Huisman, M. de Groodt & S.A.T. de Jong, *Zelfonderzoek en zelfmelden van fraude en corruptie door bedrijven*, Den Haag: WODC 2023 (hierna: Meerts e.a. 2023).

3 Meerts e.a. 2023, p. 3.

4 Zie onder meer Meerts e.a. 2023, p. 142: 'In dat kader wordt er veel nadruk gelegd op de rol van zelfonderzoek bij het zelfreinigend vermogen van bedrijven.' En p. 179: 'Hierbij werd vooral gewezen op de omstandigheid dat (voor-